

Arşivden derleyen ve açıklayan:
Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN

(Yeni Sabah Gazetesi, İst. 19-30 Ekim 1939)

BENİ NASIL KESTİLER?

Anlatan: Denizli Postanesi
Eski Havale Memuru İbrahim
Yazan: Zeynel Besim Sun

"336 (1920) senesi Temmuzunda idi.

Bir avuç Türk vatanperverinin çok fâik (az sayıdaki Türk vatanseverin üstün) düşman kuvvetlerine karşı aylardan beri müdafaa ettikleri (savundukları) Nazilli cephesi, düşmanın aldığı son takviye kıtaatının vürudu (destek güçlerinin yanlarına gelişi) ve harbe iştiraki (savaşa katılması) üzerine bozulmuş, Türk müdafileri (vatan savunucuları) arasında bulunan efeler de müdafaa kuvvetleri (askerî savunma güçleri) ile beraber çekilmeye başlamışlardı.

Hareket-i milliyenin (millî hareketin; Kuvâ-yı Milliye'nin) bidayetinden (başlangıcından) beri Türkoğullarının müdafaa siperlerinde, düşmanla boğazlaşan zeybekler arasına, her fırsattan istifadeyi bilen birkaç çapulcu da karışmıştı. Cephe halinde düşmanla çarpışılırken bu yağma düşkünü birkaç eşkiya bir müddet baskınlara iştirak etmişler; düşmana pala sallamışlar; fakat cephe bozulup da küçük kuvvetimiz ric'ate (geri çekilmeye) başladığı zaman yağmaya, çapula koyulmuşlar ve halkta 'Efeler halkı soyuyorlar' fikrini uyandırmışlardı.

Vakıa (gerçi) yurdun müdafaasına koşan zeybeklerin kısmı azami (en çok) bu yüzler kızartıcı günahtan berî (uzak) idiler. Ne çare ki birkaç sütsüzün bayağılığını, istilanın fecaatleri (işgalin yürekler acısı durumları) içinde kendini kaybeden halk tefrik (ayır) edemiyor, efeler adeta muhasım (hasım, düşman) bir kuvvet halinde (olarak) telakki ediliyor (sayılıyor) idi.

İşte Nazilli cephesi sarsıldıktan sonra efeler de çekilmeye başladıkları zaman, Denizli halkı heyecan içinde, kendisine bir hatt-ı hareket tayininde aciz (hareket tarzı izlemek konusunda çaresiz) bocalanmakta iken, düşman da Sarayköy-Menderes hattını işgal ediyordu.

Temmuzun 6 ıncı günü sabahı efelerden mürekkebe (oluşan) kuvvetli bir müfreze (silahlı birlik) Sökeli Ali Efe'nin kumandası altında Denizli'ye gelmiş ve şehri işgal etmişti.

Sökeli Ali, cesur bir efe idi. Ne fayda ki, Sökeli Ali Efe ile Denizli'ye giren zeybekler arasına da yağmacı bir iki çalı kakan (eşkiya bozuntusu; çapulcu) sokulmuştu.

Demirci Mehmet Efe, sabaha kadar göz kırpmıyor; düşmanı Menderes boyunda tevkif (yakalayıp tutuklamak) için tedbirler alıyordu. Buna rağmen halk bir türlü emin olamıyordu. Evini, malını, mülkünü terk ederek hali ve vakti yerinde olanlar araba ile, halkın ekseriyet-i

azimesi (büyük çoğunluğu) ise yaya olarak “Acıbadem” (Acıpayam) ve “Tavas” istikametine doğru çekiliyorlardı.

Herkes yalnız kaçmayı düşündüğü için, evinden çıkarken yiyecek ve giyecek şöyle dursun, parasını bile almaya fırsat bulamayanlar pek çoktu. Pulsuz parasız, me’vâsız (sığınacak bir yeri olmaksızın) yollara düşen bu cemm-i gafir (insan kalabalığı) uzun gün kavurucu bir güneş altında çoluğu çocuğu ile yol teptikten sonra nerede barınabilecekti? Bunu hiçbiri düşünmüyordu.

Denizli ahalisinin bir kısmı böyle perişan bir surette (şekilde) kazalara çekilirken, bir kısmı da metanetini muhafaza etmeye (dayanıklılığını korumaya) karar vermişti.

Bu müddet zarfında zeybeklerin bazıları işi azıtmışlardı.

Bu yüzden, nihayet Sökeli Ali Efe ve maiyetine (yanındakilere) şehri terk etmesi lüzumu (gerektiği) bildirilmeye karar verildi. Temmuz'un sekizinci günü Hükümet Konağı'nın önünde toplanmış cemm-i gafir (insan kalabalığı) huzurunda, Denizlililerin bu kararı Ali Efe'ye tebliğ edildi (bildirildi).

Halk, Sökeli'nin bu talebi nasıl karşılayacağını merakla bekliyordu. Efe, halkın pek de dostane olmayan bu vaziyetten endişe etmiş olmalı ki, Denizlililerin bu talebine:

- Pekalâ gidelim...

cevabını vermiş, maiyyeti efradını (etrafındaki adamlarını) toplamıştı.

Zeybeklerin tamamı Hükümet Dairesi'nden ayrılacakları sırada Denizlililer, silahları elinde Hükümet'ten ayrılacak efelerin intikam peşinde koşmalarından ürkmüş ve zeybeklerden silahlarını da teslim etmelerini talep etmişler (istemişler) idi.

Bu talep karşısında Ali Efe duraklamış:

- Efe olan silahını nasıl teslim eder?

demişti. Maa-hazâ (bununla birlikte) Sökeli, vaziyetin vahametini (durumun güçlüğü) olanca vüs'ati (bütün genişliği) ile kavramıştı. Silahını teslim etmese, cephe arkasından bir gürültü çıkarmış ve Türkleri birbirine kırdırmış olacaktı.

Sökeli Ali Efe ani bir kararla silahını uzattı. Zeybekleri de kendisini taklit ettiler ve silahları alınmış zeybekler kafilesi, Dabağhane (Tabakhane) yokuşunu takiben istasyona doğru yollandı. Biraz arkadan bir cemm-i gafir (insan kalabalığı) tarafından takip edilen efeler, Dabağhane'nin önünden geçerken sert, kuru bir tarraka (gümbürtü) ile bir kurşun patladı; zeybeklerin önünde yürüyen Ali Efe:

- Ah anam, yandım! Feryadı ile yere yuvarlandı. Dabağhane'nin kenarındaki çalılığa gizlenmiş olan Kavasoglu Mehmet isminde biri, bir kurşunla Sökeli'yi yere sermişti. Vaziyet korkunçtu.

Efelerin içine karışmış birkaç sütsüzün zulmü, halkı efeler aleyhine tehyic etmiş (heyecanlandırıp coşturmuş) ve bu müessif vak'a (üzücü olay) da tahaddüs eylemiş (gerçekleşmiş) idi.. Efelerinin bir pusuya düştüğünü gören zeybekler, kaçmak istediler. Lakin halk tarafından birer birer tutuldular ve ikişer, üçer tefrik edilerek (gruplara bölünerek) ayrı mahallelere hapsolündular.

O akşam güneş, Denizli'yi çepeçevre çerçeveleyen sarp dağların arkasında kızılıklar içinde batarken, kargaşalıktan istifade ile yakalanmak tehlikesini savuşturmuş bir zeybek dötrnala "Gonceli"ye ("Goncalı"ya) at sürüyor, efesinin katlini, arkadaşlarının dam altına sokulduklarını (haps edildiklerini) diğer arkadaşlarına anlatmaya gidiyordu.

***

Demirci Mehmet Efe, karargâhında meşguldü. Günlerden beri uyuyamamış, düşmanı Menderes'ten geçirmemek için çırpınmış, didinmişti.

Gün batarken, kan tere batmış silahsız zeybek Gonceli'ye geldi. Zeybeklere o gün Denizli'de geçen kanlı vak'ayı en hurda teferruatına (olayı en ince ayrıntısına) kadar anlattı. Sökeli Ali'nin silahı alındıktan sonra, Dabağhane (Tabakhane) yolunda nasıl vurulduğunu birçok mübalağa ile nakletti (çok abartılı şekilde aktardı).

Efeleri, sevgili kızan (Demirci'nin adamı) Sökeli'nin öldürülmesi zıvanadan çıkarmış (çok öfkelenmiştir, sinirlenmiştir) idi..

Derhal hususi bir tren hazırlattırılması emredildi. Tren hazırlanırken efeler, 'sevgili kızana kıyan Denizlililerden intikam almak için cellâtları Mustafa'nın palasını (kılıca benzer keskin büyük bıçağını) bilemesini söylüyorlar', efradını (etrafındakileri) hazırlatıyorlardı.

Efeler yemin etmişlerdi. Denizli'yi ateşe verecek, Sökeli'yi vurduran düşman taraftarı eşrafi (şehrin önde gelenlerini) kestirileceklerdi.

Efeler Denizli'yi ateşe vermek, mücrimleri (kendilerince suçluları!) celladına doğratmak için hazırlıkta bulunurken, Denizlililer Sökeli'yi vuran kurşunun kendilerine pek pahalıya mal olacağını anlamakta gecikmemişlerdi. Bir kısım münevveran vaziyetin vahametini layıkıyla takdir ederek takib edilecek hatt-ı hareketi (bazı aydın, ileri görüşlü kimseler için tehlikesini, önemini tam anlamıyla kavrayarak izlenecek yolu) kararlaştırmak üzere görüşmüşler ve nihayet gelen efelere, Denizli halkının günahsızlığını anlatmak için bir istikbal heyeti (karşılama kurulu) göndermeye karar vermişlerdi.

Şimdi mesele bu istikbal heyetinin kimin tarafından teşkil edileceği (kurulacağı) idi.

Nihayet, Denizli Ahz-ı Asker Kalemi Reis-i Esbakı (Asker Alma Dairesi'nin önceki Başkanı) Miralay Tefik Bey, yalnız olarak istasyona inmeyi ve vaziyeti anlatmayı kabul etmiş ve istasyonda treni beklemeye başlamıştı.

Bu sırada efeler treni, zeybeklerden mürekkebe olan maiyet efradı (Demirci'nin etrafındaki zeybeklerden oluşan grubu) ile hiç düdük çalmadan istasyondan evvel "Bahçeler" arasında tevakkuf etmiş (durmuş) ve hâmil olduğu kuvveti (taşıdığı Demirci güçlerini) indirmişti.

Bu kuvvet, memleketi yavaş yavaş ihata ediyordu (kuşatıyordu).

Demirci Efe istasyona gelince, Denizlililerin şefaatchisi (onlar adına konuşacak olan aracı durumundaki) Tefik Bey'le karşılaşmıştı. Efe hiddetinden tir tir titriyordu. Tefik Bey ağzını açmaya vakit bulamadan Efe'nin:

- Kahbeler, burada kızanlarımı keserlerken siz uyuyor muydunuz?

hitabına maruz kalmış ve bunu, Efe'nin belinden çekerek ateş ettiği Parabellum tarakası (Alman malı tabancanın sesi) takip etmişti. Tefik Bey aldığı yara ile derhal yere

yıkılmış ve Efe'nin tabanca sesi, Denizli hercümercinin (karmakarışıklığının) başlangıç işareti olmuştu.

İstasyonda o aralık işleri dolayısıyla dolaşan Karabacak-zâde Kadir Efendi, Horoz Hüseyin oğlu Ahmet ve Hammalın Ali Paşa, Kalem Reisi'nin bir efe tarafından vurulduğunu görmüşler ve dehşetle kaçmaya başlamışlardı.

Efe, hiddetinden gözleri dönmüş, şuursuz (aklı başından gitmiş) bir hale gelmişti.

Kaçan, canlarını kurtarmaya çalışan bu üç kişi, kesif (yoğun) bir mermi yağmuruna tutulmuşlar, oldukları yere yıkılmışlardı. Bu üç ceset, zeybekler tarafından ayaklarından sürünerek istasyon memurlarının buldukları binaya nakledildiler.

Efe, yüksek sesle hainlerin tecziye olunmasını (cezalandırılmalarını) emrediyor, pişdar (öncü) olarak bir kuvvetini sevk ediyor (gönderiyor) idi.

Yalnız, işgal altında bulunan Aydın, Nazilli ve Sarayköy'ünden Denizli'ye iltica etmiş (sığınmış) harik-zede (evleri barkları yakılmış) ve muhacirlere (göçmenlere) dokunulmamasını sıkı sıkı tenbih etmişti.

Bundan sonra zeybekler Denizli çarşısını yağma ederlerken, Demirci Efe de Hükümet Konağı'na gelmiş ve Denizli eşrafını (önde gelenlerini) birer birer tevkif ettirmeğe (tutuklattırmaya) başlamıştı.

O aralık zeybekler, cami ve medrese odalarında tevkif edilmiş (tutuklanmış) olan maktul (öldürülen) Sökeli Ali Efe'nin maiyetini teşkil eden (etrafını, yanındakileri oluşturan) arkadaşlarını da elleri kolları bağlı, çırılçıplak bir halde görerek mahbeslerinden (hapsedildikleri yerden) kurtarmışlar ve bunları teslih etmişler (yeniden silahlandırmışlar) idi.

Enva-ı hakaret altında (hakaretin, ağır sözlerin her türlü ile) günlerce inlemiş olan bu zeybekler, Denizli'de birdenbire mahpus vaziyetinden, hâkim-i mutlak vaziyetine (tutuklu durumdan, tek söz sahibi olmak durumuna) geçince, her türlü mukaddesat mefhumunu (kutsal kavramı) unutmışlar, önlerine geleni tazyika, darba, tahkire (sıkıştırmaya, vurmaya, hakarete, aşağılamaya) başlamışlardı.

Denizli asayışı (güvenliği, rahatı, huzuru) sarsılmaya başlamıştı.

Evlerden yükselen âh ü figanlar (feryatlar, ağlayıp inleyişler) gittikçe ziyadeleşiyor (çoğalıyor), umumî bir vaveylâ (bütün şehirde genel bir çılgılık) halini alıyordu.

Erkekler gizli mahzenlere (bodrumlara, evlerin saklı bölmelerine), tavan aralarına saklanmışlar; kadınlar ise, üç, beş hane (ev) halkı bir araya gelerek an-be-an (gittikçe) yaklaşan felâkete titreşerek muntazır bulunmuşlar (bekler hale gelmişler) idi. Üç, beş kuruş parası olanlar, paralarını topraklara gömmek veyahut medrese ve cami odalarında bulunan Aydın, Nazilli muhacirleri arasına karışarak, hayatlarını kurtarmak kaygısına (telaşına, endişesine) düşmüşlerdi.

Demirci Efe'nin yanında, Sökeli'nin maiyeti efradından (yakın adamlarından) birkaçı bulunmakta idi. Bunlar, getirilen Denizlilileri teşhis etmekte ve kendilerine bir fenalık edip etmediklerini Efe'ye haber vermekte idiler. Bunlardan birisinin:

- Bu da bize şöyle yaptı, böyle etti...

demesi, o adamın ferman-ı idamı imzalatmasıyla müsavi (idam fermanını imzalatmasıyla eşdeğer) idi.

Filhakika bî-çare (gerçekte o zavallı) derhal Efe'nin huzurundan çıkarılıyor ve Hükümet Konağı'nın karşısında Efe'nin cellâdı tarafından maktel ittihaz olunan (öldürme yeri olarak seçilen) eve götürülerek kafası kesiliyordu.

O gün böyle yirmi kişi kadar idam fermanıyla (!) çıkmıştı. En son çıkan, dülger Mehmed usta idi. Efe, 'dülgerin de bıçakla kafasının kesilmesini' emretmişti.

Efelerin baş cellâdı Nazilli'nin Aşağı Mahallesi'nden Kasap Mustafa Çavuş'tu. Cellât Mustafa, Demirci Efe'nin gönderdiği idamlık kimseleri yüzükoyun yere yatırıyor ve elindeki bıçakla mahkûmları enselerinden kesiyordu.

Temmuz'un dokuzuncu günü, tevkifata germî (tutuklamalara ateş, hız) verilmişti. Cellât Mustafa Çavuş, kollarını sıvamış; önüne kırmızı bir peştamal bağlamış; palasını bilemekle meşguldü. Efe Denizlililerin yalnız kendisine değil; Kuva-yı Milliye'ye (Millî Kuvvetler'e) karşı da isyan ettiklerine cidden inanmış olduğundan, tedib (bu şekilde haddini bildirme, dersini verme) hareketinin, emseline ibret-i müessire teşkil edecek derecede (benzerlerine etkili bir şekilde örnek oluşturacak ölçüde) korkunç ve şiddetli olmasına ehemmiyet (büyük önem) veriyordu. Tabiîdir ki, böyle iptidâî tahkikat ve tetkikat neticesinde (ilkel bir araştırma, soruşturma sonucunda) birçok günahsız da heder (yazık) olacak ve tâbir-i âmiyânesi (sıradan halk söyleyişi) ile 'kununun yanında yaşlar da yanacak'tı.

Demirci Efe, Sökeli Ali Efe'nin Dabağhane cihetinden (Tabakhane yönünden) atılan bir kurşunla katledilmesini, Dabağlar için bir sebep-i şiddet addetmiş (Tabaklar'a uygulanacak şiddetin sebebi olarak görmüş) ve katliama (insanları topluca öldürmeye) Dabağlar'dan başlamıştı. Filhakika evvelâ (bu bağlamda ilk olarak) Abalıoğlu Mustafa Bey, Dabağhane yiğitbaşısı Hacı İsmail ve Dabağ Ömer oğlu Ömer, Efe'nin emriyle maktele sevk edilerek (kesilip, öldürüleceklere yere gönderilerek) cellâda teslim olunmuştur.

Cellât Mustafa Çavuş güçlü kuvvetli, iriyarı bir adamdı. Kendisine teslim edilenleri birer birer yüzükoyun arık başına (evden eve geçen küçük akarsuyun kenarına) yatırıyor ve enselerinden kesiyordu.

Kafası kesilen adam, tabiî can acısından avazı çıktığı kadar bağırmakta ve bu canhıraş (yürek parçalayan) feryatlar, başın gövdeden ayrılmasına kadar devam etmekte idi. Mahkûmlar, böyle bağırtı bağırtı kafası kesildikten sonra arıktan kaldırılarak bahçeye istif ediliyor (üstüste konuluyor) idi. Bu hûnin vak'anın (kanlı olayın) en tüyler ürpertici ciheti (tarafı, yönü) idam mahkûmlarından birisi kesilirken, diğer mahkûmların kesilen adamı görebilmeleri ve bu suretle kendi sıralarına intizar etmeleri (böylece sıranın kendilerine gelmesini beklemeleri) idi.

Kafası kesileceklerin evvelâ üstleri, başları aranmakta, üzerinde çıkan parası vesairesi alınmakta ve sonra yüzüstü yatırılıp kesilmekte idiler. Rica, minnet, yalvarmak, ağlamak... Bu kendi başına iş gören cellâdın nasırlanmış (kaskatı) kalbinde hiçbir iz, bir tesir yapmıyordu.

Maktelde (kesim yerinde) cellât Mustafa Çavuş, insan kasaplığı ile meşgul iken, Demirci Efe, kırbacı elinde Hükümet binasının kapısı önünde dolaşmakta idi.

Efeler tarafından tevkif edilenlerin (tutuklananların) koyun gibi boğazlanmakta oldukları memlekete (Denizli'ye) ağızdan ağıza yayılmış; herkesi derin bir havf ü haşyet istilâ ederek (yılgınlık ve korku kaplayarak) çoluk, çocuk bir tarafa kaçışmaya başlamıştı.

Maktelde (kesim yerinde) cellâd faaliyette bulurken, zeybekler de boş durmuyorlardı. Faraza (söz gelişi) Fatma Hoca Camii'nde Müderris (Delikliçmar'da ders veren din bilgini) Esad Efendi ile Keraksıoğlu Şakir Efendi bu suretle katledilmişler (bu şekilde kesilmişler) idi..

Cellât Mustafa yalnız başına, idama mahkûm olanları kesmeğe yetişemiyordu. Filvaki (gerçekte) kafası kesilmek için nöbetlerini bekleyen altmış küsur kişi vardı.

Filhakika (doğrusu), Denizli maktelinde kafaları kesilmek suretiyle öldürülenler meyanında (arasında) Denizli Kadısı Hâkim Kahraman Efendi, Müdde-i Umumî (Başsavcı) Mevlûd Hoca, Dalaman-zâde (Dalamanlıoğlu) Şükrü ve biraderi (kardeşi) Ahmet Beyler, Hüseyin Hacı Hafız, Komiser İbrahim Bey'in birader oğlu (yeğeni) Hacı Çavuş, Berber Sabit oğlu Tevfik, Saracoğlu Hacı Salih, Uncu Hafız, Komiser İbrahim Bey'in biraderi Hüseyin Avni, Kanatsız oğlu Tahir, İslâmoğlu, Kapıkıran oğlu Hafız Hüseyin, Kayalıoğlu Kâzım, Eroğlu Mehmet, Hacı İbrahim oğlu Kepekçi Mustafa, Hacı Yusuf oğlu İbrahim, Hacı Musa oğlu Fikri, Eczacı Hacı Hasan, Terzi Derviş Ahmet, Kıncıoğlu Mustafa, Sariağa oğlu Ali, Tütüncü İsmail Efendiler ile Posta memuru ve bilâhare (daha sonra) Dazkırı Posta ve Telgraf Müdürü olan Bay İbrahim, Elvanoğlu Mehmet vardı.

Hadisenin esaslı bir suretle kavranabilmesi (olayın tam olarak anlaşılabilmesi) için yukarıdaki izahatı verdikten (açıklamada bulunduktan) sonra sözü, faciayı (son derece acıklı, ürpertici bu Demirci olayını) cellâdın satırının acısını tattıktan sonra, tesadüfün, mucize denebilecek bir lütfuyla sağ kalan Bay İbrahim'in ağızından dinlemiş olan Zeynel Besim Sun'a bırakalım:

Katliamdan kurtulan Denizli Postahanesi Eski Havale Memuru İbrahim Bey'in Zeynel Besim Sun'a anlattıkları:

Bay İbrahim, on iki sene evvel bu feci macerasını bizzat bana anlatmıştı.

Bay İbrahim macerasını anlatırken, memurdu. Temenni ederim ki, bu gün de sağ ve vazifesi başında olarak şu satırları okumağa muvaffak olsun...

Bay İbrahim'in ensesi gırtlığına kadar kesiktir. Kesilen saha (yer, bölge) yeniden et bağlamadığı için, boşluk pamukla doldurulmuştur. Bu pamuklar çıkarsa, Bay İbrahim başını tutamıyor. Zavallı, başının muvazenesini temin (dengesini sağlayabilmek) için boşluğu pamukla doldurarak, kesik kellesini daima (başını sürekli) arkaya yaslamağa mecburdur. Bilek kadar boynu, başını çekemiyor.

Hakikaten ölüp dirilerek, Ba'sü-bâde'l-mevt (öldükten sonra dirilme) sırrına eren Bay İbrahim; kahvelerimizi, sigaralarımızı içtikten sonra, bana macerasını şöyle anlattı:

- O zaman Denizli Postahanesi'nde Havale Memuru idim. Aydın Cephesi bozulmuştu. Düşman kuvvetleri ileri harekete geçmişlerdi. 'Düşman eline geçen Nazilli'den sonra,

Denizli'nin de işgal edileceği' söyleniyordu. Bu sebeple, hemen herkes ailesi efradını (çoluğunu çocuğunu, yakınlarını) Denizli'den uzaklaştırıyordu.

Bir gün sabahleyin erkenden postanedeki vazifemin başına gitmiştim.. Arkadaşlar da hep gelmişlerdi, oturup çalışırken içeriye Müftü Efendi girdi. Tabii kalkıp istikbal ettik (karşılдық) ve yer gösterdik. Hoş-beşden (biraz söyleştikten) sonra Müftü Efendi:

- Çocuklar; dedi. Düşmanın buraya da geleceği söyleniyor. Fakat biz kaçmamağa karar verdik. Son nefesimize ve kanımızın son damlasına kadar yurdumuzu müdafaa edeceğiz. İcap ederse kademe kademe (adım adım) çekileceğiz. Allah büyüktür; mukadderat (kaderde yazılı) ne ise, o olur.

Kendisine münasib (uygun) cevaplar verdik, gitti.

Müftü Efendi bu sözleriyle, bizim de vazifemize devam etmemiz lüzumunu (gerektiğini) anlatmak istemişti. Hâlbuki biz vazifemize devam ediyorduk ve son dakikaya kadar devam kararında idik. Telgraf muhabere (haberleşme) memurları da dâhil olduğu halde, bir dakika için olsun iş başından ayrılmak kimsenin aklından geçmiyordu.

Bize bu nasihati veren 'Müftü Efendi'nin bir, iki saat sonra ailesi efradını toplayarak Davas (Tavas) taraflarına çekildiğini' haber aldık, amma biz yine vazife başında idik.

Bir, iki saat sonra Sökeli Ali Efe'nin katli haberi şayi oldu (öldürüldüğü haberi duyuldu). Silah seslerini biz de işitmiş ve herkes gibi merak ve heyecan içinde kalmıştık.

Bir müddet sonra Gonceli'de bulunan Demirci Mehmet Efe, Denizli'ye geldi. Yanında müteaddit mitralyözler (birçok makineli tüfekler) ile birçok zeybek vardı. Efeyi karşılamağa bir heyet gitmiş. Başında, Kalem Reisi Tevfik Bey varmış. Efe, her nedense istasyonda Kalem Reisi Miralay (Albay) Tevfik Beyi öldürmüş.

Bu haber şehre gelince, mevcut heyecan büsbütün arttı.

Efe şehre girince, doğruca Hükümet'e gitti. Hükümet Dairesi'nden Delikliçınar'a ve Çaybaşı'na giden yollara mitralyözleri yerleştirdi. Bu işi de bittikten sonra, emir vermiş olacak ki, zeybekler mahallelere dağıldılar ve bazı kimseleri tutarak hapse tıktılar.

Ben de bu sırada Postahane'den dışarıya çıkmıştım. Evde, çocuklarımla birlikte bulunan ailemin ne olduğunu anlamak istiyorum. Yolda hiç kimseye tesadüf etmeden eve kadar gittim ve heyecan içinde bulunan refikamı (eşimi) teselliye başladım:

- Bir şey yok. Demirci Efe gelmiş. Sökeli Ali için tahkikat (araştırma) yapıyor. Kabahatli kim ise, tabii meydana çıkar.

- Hiç merak etmeyin yavrularım; ben ölmeyeceğim, sağ olarak yine döneceğim.

diye bağırdım. Ondan sonra, sessiz ve mutî (boynumu eğerek), ölümün yolunun tuttum.

Hapishaneye götürüldüğümü, gidilen yoldan anladım. Hapse giden sevinir mi?.. Ne de olsa, oraya gidişte bir sağ kalma ümidi vardı.

- Nasıl olsa bir müddet sonra salarlar...

düşüncesiyle âdeta sevindim.

Her sokak başında iki, üç silahlı zeybekle karşılaşılırdık. Onlar da sokakta tuttıkları veya benim gibi zorla evlerinden çıkardıkları masum ve bî-günah (günahsız, suçsuz) adamları sürükleyerek götürüyorlardı.

Aklım, fikrim evdeydi. Ailemin ve yavrularımın yürekler delen feryatları kulaklarımdan gitmiyordu.

Nihayet, hapisaneye geldik. Burada da bir sürü müsellâh (silâhlı) zeybek vardı ki, getirilen her zavallıya kanlı birer nazar (bakış) fırlatıyorlardı.

Tekrar yalvarmağa başladım:

- Efeler!.. Bir yanlışlık olacak... Vallahi, billahi zerre kadar kabahatim yok. Hem ben telgrafçıyım, vazifem var, vazifeme gideceğim. Aynı zamanda, fakir bir adamım. Evde çocuk çocuğum ağlayıp feryatlar ediyorlar. Merhamet edin...

Kim dinler?.. İşitmiyorlardı bile... Beni getirenler ise;

- Geç içeriye!

diyerek, muttasıl (sürekli) ağız dolusu küfrediyorlardı.

Nâçâr (çaresiz) girdim.

İsmini şimdi hatırlayamadığım Müddeiumumî (Başsavcı), Eczacı Ahmet Efendi, daha birçok memurîn (memurlar) ile beraber, bir sürü halk hep burada idiler. Hapishane ağzına kadar doluydu. Mutasarrıf Vekili olan Kadı'yı bile oraya getirmişler, fakat bizden ayrı bir tarafa koymuşlardı.

Dikkat ettim; kimsede bet-beniz kalmamıştı (yüzler sararıp solmuştu). Hiç birimiz ne olacağımızı bilmiyorduk. Orada gördüklerimin hepsinin yüzü âdeta ölü rengini almıştı. Zavallılar tamamiyle perişan-ı hâl (berbat durumda) idiler. Artık dakikaları hesap ediyorduk.

Ara, sıra içeriye giren birkaç zeybek, hepimize göz gezdirerek beğendiklerine;

- Sen kalk, sen kalk, sen de kalk!

diyorlar ve aramızdan seçtikleri üç kişiyi beraberlerinde götürüyorlardı.

Bunları nereye götürüyorlardı, ne yapıyorlardı; belli değildi. Gidenlerden hiçbirisi de geriye gelmiyordu ki, vaziyeti anlamak kabil (mümkün) olsun.

Mahpuslardan bir kısmı, öleceklerine katiyen emin idiler (kesinlikle inanıyorlardı). Bu zavallılar muttasıl (aralıksız, sürekli) şahadet getiriyorlardı. Biraz evvel ölümü aklıma getirmezken, şimdi ben de korkmağa başlamıştım. Ne kadar olsa, hayat tatlıdır. Bâ-husus (özellikle) tıka, basa dolu olan hapishane yavaş yavaş boşalıyor; aramızdan gidenler bir daha dönmüyorlardı. Bu kadar insan nereye gidiyordu? Herhalde serbest bırakılmıyorlardı. Fakat ne diye öldürülsünlerdi? Bu kadar vahşet, bu derece zulüm olur muydu?..

Zeybeklere bakıyordum; ümidim kırılıyordu. Bunlarda, insanı serbest bırakacak göz yoktu. Bize, domuza bakan bir kasap gözüyle bakıyorlardı.

Ben bunları düşünürken, benim bulunduğum yere gelen bir zeybek, üç kişi daha seçti ve bu bî-çarelere mahûd (zavallılara bilinen):

- Sen kalk, sen kalk, sen kalk!.

emrini tekrarladı. Can korkusuyla bana cesaret gelmişti; sordum:

- Efe!.. Bunları nereye götürüyorsunuz?..

Zeybek sert, sert yüzüme baktıktan sonra korkunç bir sesle cevap verdi:

- Mehmet Efe'nin yanına, ifadeye....

Bu söze hiç inanılır mıydı?.. Neden, gidenlerden hiçbiri geriye gelmemişti?.. Şu halde seçip, seçip götürdüklerini hep öldürüyorlardı. Bu acı, bu feci, bu korkunç hakikati, benim gibi, hapishanede bulunanların hepsi de anlamışlardı. Zeybeklerin:

- Sen kalk, sen kalk!

diye işaret ettikleri insanlar, mezbahaya (hayvanların kesildikleri yere) gittiklerini pekâlâ idrak ediyorlar (anlıyorlar) ve geride kalanlara:

- Öldürecekler... Hakkınızı helal edin!

demekten kendilerini menedemiyorlar (engellemiyorlar) idi. Artık ölümün korkunç çehresini (yüzünü) görür gibi oluyordum.

Nihayet, sıra bana geldi. İri, yarı bir zeybek zaten pek az kalmış olan mevcuda (insanlara) müthiş nazarlar (bakışlar) attıktan sonra eliyle beni işaret ederek:

- Sen kalk!

dedi; müteakiben (arkasından) diğer kurbanları süzerek, ikisine daha işaret etti:

- Sen kalk!..

- Sen de kalk!..

Yürüdük. Üç arkadaş birden ölmeğe gidiyorduk. Ailemin ve çocuklarımın feryadı kulaklarımda tekrar çınladı. Bir, iki saat evvel onlara:

- Merak etmeyin, ben ölmeyeceğim, sağ olarak yine geleceğim.

demiştim. Fakat şimdi tamamiyle aksini düşünüyordum.

Ölüm yolu arkadaşlarım, hapishanenin yanı başındaki karakolda abdest almak üzere izin istediler. Zeybek de izin verdi. Abdest almak hiç de iyi bir manâya delâlet (anlama işaret) etmezdi. Hele zeybeğin müsaade edişi, vaziyeti bütün korkunçluğuyla meydana çıkarıyordu.

Ne yalan söyleyeyim: bu kadar bol delâile (delile) rağmen öleceğime hâlâ inanmadığım için, abdest almayı da düşünmemiştim. Fakat arkadaşlarımın abdest aldıklarını gördükten sonra, beyhude (boş) yere ümit besleyerek kendimi aldattığıma inandım. Mademki hakikaten ölecektim; bari abdestli ölmeliydim.

Zeybek, arkadaşlarıma müsaade ettiğine göre, elbet bana da edecekti. Bu mülâhaza (düşünce) ile:

- Efe; dedim, ben de abdest alacağım...

Hâlbuki umduğum gibi olmadı. Benim bu ricamdan büsbütün sinirlenen zeybek:

- Senin gibi imansız abdesti nidecek?

diye çok ağır bir küfür salladı.

Ben ne yapmıştım ki, son dakikalarım da bile zeybeklerin böyle ağır hakaretlerine maruz kalıyordum?.. Hiçbir kabahatim yoktu. Küçük bir memurdum. Evimden daireye, daireden evime gider, gelirdim. Hiç kimseye fenalığım yoktu. Beni evimden zorla çıkaran zeybekler, bana da aynı şiddeti göstermişlerdi.

Hangi birini düşünüyüm? Ölüme doğru giderken kafa çalışır mı? Ben ne kadar nikbin (iyimser) olmak istesem de, gözlerimle gördüklerim, kulaklarımla işittiklerim bana muttasıl (sürekli):

- Zavallı adam!.. İşte, göz göre göre ölüme gittiğin halde, inanmak istemiyorsun.

der gibiydiler.

Arkadaşlarım abdest almışlardı. Zeybeğin:

-Yürüyün. İhtarı üzerine yürüdük, Hükümet Dairesi'ne doğru gidiyorduk. Kafile kafile (bölük bölük) zeybekler Hükümet Dairesi ile hapishane arasında mütemadiyen mekik dokuyorlardı (sürekli gidip geliyorlardı). Hükümet kapısının önünde bir kalabalık vardı. Kendi kendime:

- Galiba bizi burada öldürecekler!..

diyordum. Meğer, Demirci Mehmet Efe burada imiş.

Kalabalığın olduğu yere gelince, Mehmet Efe'yi gördüm. Büyük bir halı seccadenin üstüne yan gelmiş, sağ dirseğine dayanmış olduğu halde emirler veriyordu.

Efe'yi görür görmez, elim ayağım titremeye başladı. Diğer zeybekler:

- Efe, sizin ifadenizi alacak!

dememişler miydi? Gerçi bu sözlere hiç kimse inanmamıştı, amma işte oraya doğru geliyorduk. Demek ki zeybekler, yalan söylememişlerdi. Şimdi Efe bana da soracak ve kabahatsiz, zavallı bir memur olduğumu anlayınca, elbette beni salıverecekti. Bunun başka türlü olmasına imkân var mıydı? Ben ne yapmıştım, ne kabahat işlemiştim? Şu Denizli'nin siyasî veya umumî hayatında ne rolüm olabilirdi ve ne rolüm olmuştu? Sadece vazifemi ifa suretiyle (yerine getirerek) memleketime hizmet etmeye çalışıyordum. Bu kadar basit bir hakikati anlamayacak ne vardı?

Demirci Mehmet Efe, mavzerini apış arasına (seri ateş eden tüfeğini iki bacağına ortasına) kıstırmıştı, dirsek keyfi yapıyordu. Bizi, sert sert bakışlarıyla süzdü. Sonra başını öte tarafa çeviriverdi.

Eyvah! Önünden geçip gitmiştik. Zeybeklerin ifadesi yalanmış; bunu anladım. Fakat bizi nereye götürüyorlar? Ölüme mi?

Hiç şüphesiz ölüme... Fakat gönül, bu müthiş ihtimale inanmak istemiyor. Gözlerimin gördüğü, gönlümün inandığı şeyler bana yalan geliyor. Gerçi bu halim biraz garip görünürse de, inanınız; ölümlü yüz yüze gelmeyenler, bu ruhî hâleti (durumu) anlayamazlar.

Son ümid! Bir defa daha Mehmet Efe'ye yalvarıp yakarırım, dedim. Halimi anlatırsam, beni âzat edeceğinden (serbest bırakacağından) emin idim. Adımlarımı Efe'nin

olduğu tarafa çevirdim. Kaç adım attığımı bilemeyeceğim; çünkü şuurla (aklım başımda olarak) yürümüyordum. Birdenbire zeybeğin küfürleriyle kendime geldim:

-Ülen doğru yürü!..

Artık bu son ümit de boşa çıkmıştı. Bizi Mehmet Efe'nin yanına değil a; semtine bile uğratmıyorlardı. Hoş; biraksalardı bile affetmeyeceği belli idi, amma gönül inanıyor mu?

Yürüyoruz; Telgrafhane'nin önüne geldik. Burada hissettiğim heyecanı tarif edemem. Sanki arkamda beni ölüme götüren zeybek yokmuş gibi, bu defa da oraya yöneldim ve zeybekten biraz evvelki küfrün aynını yedim.

Yanımdaki iki ölüm arkadaşım kendilerinden geçmişlerdi. Nereye gittiklerini anlayacak halde olmadıkları için, muttasıl (sürekli) yürüyorlardı. Galiba, içlerinde en metini ben imişim. Şu halime rağmen ben metin addedilirse (dayanıklı sayılırsam), onların halini kolayca hesap edebilirsiniz.

Nihayet, Telgrafhane'nin karşısındaki sokağa saptık. Bu sokağın arka tarafında geniş bir bahçe vardır; oraya götürüldüğümüzü katiyetiyle (kesin olarak) anladım:

Sokağa kıvrılır kıvrılmaz, kan kokusu başladı. Salhaneye (hayvanların kesildiği yere) giren insan nasıl ağır bir kan kokusu duyarsa, bu sokak da tıpkı öyle kokuyordu.

Ve biz, bir öküz kadar dahi (bile) hassasiyet (duyarlık) göstermeden mezbahaya (kesim yerine) gidiyorduk. Öküz, kan kokusundan huylanır, kaçır, titizleşir, taannüd (inat) eder. Fakat biz yürüyoruz.

Birçok zeybekler, acı acı yüzümüze bakarak geçiriyorlar.Bahçeye girdik...

Aman yarabbi, aman yarabbi!.. Karşılaştığımız manzaranın dehşetini “ölüm” kelimesi dahi yarı yarıya ifade edemez. Her taraf leb-â-leb (ağzına kadar) ceset dolu: kopmuş başlar, başsız vücutlar kan, kan, kan!.. Bir karış boş yer yok... Çıldırılmak işden değil...

Yeni kesilmiş insanlar, durup durup debeleniyorlar. Bıçak altında can verenleri teşhis (tanımak) mümkün değil... Yüzleri kanla örtülmüş...Hâlâ ayak oynatıp sıçrayanlar var. Öyle bir insan mezbahası ki, tarif için kelime bulamıyorum. Kızıl... Her taraf kıpkızıl... Başları kesilen masum (suçsuz) insanların manzarası aklıma durgunluk veriyor; delireceğim!..

Yanıbaşımın bir feryat yükseliyor:

- Aman efe; bana kıyma... çoluğum çocuğum var.

Bu sesi, hıçkırıklar takip ediyor. Kulaklarıma inanamıyorum. Acaba bu canhıraş feryatlar (yürek parçalayan bağırıp çağırılmalar) hakikat mi, hayal mi diye düşünüyorum. Başımı yan tarafa çevirir gibi yapıyorum: Allah!..

Henüz otuz, otuz beş yaşında genç bir adam boylu boyunca yere uzanmış; karşısında bıçağından kan damlayan cellada ağlayarak yalvarıyor:

- Yapma efe, etme efe... Vallahi kabahatim yok... Kulun, kölen olayım, çoluğum çocuğum var, bana kıyma, kıyma bana...

Cellât işitmiyor bile... Muttasıl (hiç durmadan):

- Yüzükoyun yat karata! Şimdi boynundan keserim...

diyor. Hangimiz mücrimiz (suçluyuz), hangimizde kabahat var?.. Bu masum adamın yüzüne daha fazla bakamıyorum. Birkaç dakika sonra ben de aynı vaziyette düşecek, aynı akibet (son) ile karşılaşacak değil miydim? Bâri (hiç olmazsa) gözlerim görmesin, dedim.

Ah, bu can ne kadar tatlı Allah'ım? Kendimi o derece zorladığım halde, gözlerime hâkim olamıyorum. Kesilmek üzere olan bir tane, iki tane değil ki... Sağım, solum, önüm, arkam hep kesilmişlerle ve kesilecek olanlarla dolu... Bunların içinde hiç sesini çıkarmadan cellâdın bıçağına koyun gibi boynunu uzatanlar da var. Fakat ekseriyet ağlıyor, yalvarıyor, merhamet dileniyor.

Kimden?..

Bu yüreksiz insan kasabından mı?

'Yüreksiz' diyorum; çünkü en katı yürekli bile bir masumu kesmeğe değil, bir masumun kesilmesine dahi dayanamazlar. Onu kurtarmak için ellerinden hiçbir şey gelmiyorsa, hiç olmazsa, kaçarlar, görmezler, görmemek isterler.

Halbuki bu cellâtlar taştan, tunçtan, demirden mahlûklar. Kulakları her feryada tıkalı... Bunların içinde baba olan yok mu? Kestikleri adamların içinde babalar da bulunabileceğini düşünmüyorlar?

Ah yavrularım!

Ah zavallı refikam (eşim, hanımım)!

Bahçenin bir kenarında aptal aptal duruyoruz. Ne tarafa gideceğimizi bilemiyoruz. Başımızdaki cellâdın da bizi kesmek için boş bir yer bulamadığı muhakkak.

O dakikada, ne yaptığımı bilecek halde olmadığımı söylemek lâzım (gerekiyor). İnsanların enselerinden kıtır kıtır kesildiği bu müthiş mahalde (yerde), daha doğrusu bu insan mezbahasında halâ aklıma ölüm gelmiyor dersem, belki inanan bulunmaz. Fakat doğru söylüyorum, bana inanınız.

Zeybeğin gafletinden mi istifade ettim; şuursuz olarak mı yaptım; bilmem. Birden bire cesetlerin üzerinden atlayarak mezbahada ilerlemeye başladım. Maksadım, pek lâzım imiş gibi, kesilenlerin kim olduğunu öğrenmektir. Mademki kara bahtım beni bu kanlı hadisenin içine atmıştı; kesilenlerin kimler olduğunu bilmem lâzımdı. Amma beni de keseceklermiş, orasını düşünemiyordum.

Epeyce ilerlemişim. Ölülerin yüzüne hiç korkmadan bakıyor, onları teşhise (tanımaya) çalışıyordum.

Can çekişenler, ölüm harharları (hırıltıları, gürültüleri) içinde müthiş oluyorlar. Üstüm başım kan içinde... Fıskıran kanlara doğru eğiliyor, bakıyorum. Muhakkak ki aklımı kaybetmiştim.

Arkamdan:

- Allah!.. Yapma!..

diye bir feryat yükseliyor. Süratle dönüyorum. Ne göreyim?

Bizi getiren zeybek, ölüm arkadaşlarımdan birini yatırmış; kesiyor. Diğeri de ayakta, kesilen arkadaşına bakıyor. Kesilenin de, seyredeninin de gözleri yuvalarından fırlamış. Galiba benimkiler de öyle...

Birinci ölüm arkadaşım ensesinden kesildi; artık sesi çıkmıyor; fakat küçük bir parça ile gövdeye bağlı bulunan baş muttasıl (durmaksızın) sağa sola sıçramak istiyor. Vücut debeleniyor.

Zeybek, öteki ölüm arkadaşına dönüyor:

-Yat!..

Arkadaşım duymuyor. Donuk gözlerle cellâda bakıyor. Cellât bu lakaydiye (ilgisizliğe, orali olmayışa) kızıyor ve elindeki bıçağı arkadaşımın karnına saplayınca bî-çare (zavallı) yere yığılıyor; cellât da bundan bil-istifade (yararlanarak) onu da ensesinden kesiyor.

Artık sıra bana gelmişti. Cellât gözleriyle beni arıyordu. Ben görmemezliğe geldim; fakat o, beni görmekte gecikmedi. Beni çağırmadı, yanıma geldi ve:

-Yat!..emrini verdi. Yat! Nereye yat? Ölüme... Kesilemeye... Ademe (yokluğa, ölüme)...

Kesilmek; ne müthiş şey? Ne tahammülsüz ıztıraplar içinde kıvrılarak debeleneceğim. Ben de şu yatan, yüzlerce insanın arasına karışacağım.

Yavrularım!..

Refikam!..

Biraz ilerimde bir su akıyor. Ben, bu su arığının başında kesilmek istiyorum. Neden? Biliyor muyum neden? O müthiş ölüm anında...

- Ah, ne olur, zeybek beni subaşında kesse...

dediğimi hatırlıyorum. Bu yerde ölüm yok mu?.. Suyun bana faydası ne?..

Bilmem; fakat evvelâ Allah'a, sonra bu akarsuya güveniyorum.

Son dakikam yaklaştı:

- Efe!..

- Ne var?

- Beni subaşında kes.

- Olur..

Yarabbi şükür; bir defacık olsun lûtfettiler. Ölüm korkusunun tesiri altındayım. Kalbim duracak gibi oluyor. Zangır zangır titriyorum.

Göz göre göre boynumu cellâda uzatacağım öyle mi? Evden ayrılırken çocuklarımla refikamın (eşimin) kopardıkları vaveylâ (çığlıklar) kulaklarımda uğulduyor. Deminden beri körleşen hissim birdenbire canlandı. Ah, ben ölmek istemiyorum!..

- Beni kesme efeciğim...

- Yere yat...

- Allah aşkına, lillâh aşkına, peygamber aşkına efe!..

-Yat!..

- Çoluğum, çoğum var. Ben fakir bir memurum; gûnahtır.

- Çok söylenme, yat.. Yoksa .....

E; yoksa?.. Ne yapar bu bana sanki?.. 'Yere yat!' deyişî, beni diriltmek için mi? Yatmazsam öldürecek mi?. Yatarsam ne yapacak?.

- Merhamet et; günahsız bir adamı kesmekten ne çıkar?. Sen Müslüman değil misin yahu?

- Şimdi karnına saplarım kamayı da, görürsün...

Hakkı var.. Biraz evvel ikinci ölüm arkadaşşıma aynı şeyi yapmıştı.

Kâinat (bütün dünya) kıpkızıl oldu.

Kâinat simsiyah oldu.

Kâinat yıldırım süratiyle dönüyor..

Gök yıkıldı...

Yer ayaklarımın altından kaydı..

Sırt üstü yattım yere...

Gözlerim, cellâdın elindeki kanlı bıçağışa saplandı. Bu bıçak durmadan büyüyor, mütemediyen büyüyor. Zeybeğın üstü başı kan içinde...

Karşımda başı semâya (göklere) değmiş, elinde bin metre uzunluğında, yüz metre eninde bir bıçak tutan müthiş bir dev var. Başımı yan çevirip baktım; Suyun yanındayım.

Yuvalarından fırlamış gözlerle bu deve bakarken, gök gürleri gibi oldu:

- Doğru yat!. Dön öbür tarafa!..

Anladım ki, kesilmek için yüz üstü yatmak lâzımdır. Boğazımdan değil, ensemden kesileceğim. O anda insanların münasebet düştükçe:

- Ensesinden kesilecek adamlar.

dediklerini hatırladım.

Cellâdın emrine derhal itaat ettim (uydum).

Suya daldırılmışım. Ne de güzel akıyor..

Fakat, enseme soğuk bir şey temas etti. Tüylerim bir karış ayağışa kalktı. Bir saniye evvel ucundan kan damladığığımı gördüğüm bıçak, şimdi benim ensemdedydi.

Enseme basılıyor!..

Et tahtasında bir parça eti keserken nasıl bir ses çıkarsa, ense kökümde aynıyle öyle bir ses işittim.Zerre kadar acı yok..

Oh, beni kesmiyorlar; ölmeyeceğim!...

Bana öyle geliyor ki cellât, bıçağı enseme değdirmiş; sonra bana acıyarak bu cinayetten vazgeçmiştir. Boğazıma doğru sıcak, sıcak bir şeylerin geldiğini hissettim. Gözlerimi şöyle hafifçe önüme çevirince, bunun kıpkızıl kan olduğunu anladım.

Demek ki kesilmişim..

Neden acımıyor?

Madem ki kesildim; neden ölmüyorum?..

İşte olan oldu; her şey bitti...

Ah!...

Keskin bıçak enseme iki, üç defa gelip gittikten sonra kemiğe dayandı, kaldı. Henüz 'gık!' bile diyemiyordum. Mel'un (lânetli, hain) cellât, bıçağın kemiğe dayandığını anlayınca, bileğine kuvvet verdi. O zaman acıların en müthişini duydum...

- Allah!..

demeye kalmadı; zeybek sol dizini sağ omzuma bindirmek suretiyle (basarak), üstüme çullandı. Var kuvvetiyle bıçağı bastı.

Müthiş ızdırap (son derece acı) içinde kendimi kaybetmek üzereyim. Bıçağını kemikte layikiyle (tam anlamıyla) işletemeyen zeybeğin kızdığını ve hiddetle burnundan soluduğunu hisseder gibi oluyorum. Soğuk bir nefes, bıçağın açtığı geniş yaraya işliyor. Bağırarak istiyorum; bağırıyorum.

Henüz ölmedim; bu ızdıraba nasıl tahammül etmeli?

Kendimi kaldırıp, yere çarpmak istiyorum. Fazla mı debelendim (çırpındım), cellâdım rahatsız mı oldu; bilmiyorum. Herhalde kızmış olacak ki, bıçağını ensemden kaldırıncı kulağıma sapladı. Bıçağın ucu gözümün üstünden çıktı.

Acıların en dayanılmazıyla perişanım. Gözümünden, kulağımdan, ensemden müthiş kan fışkırıyor. Alnım, kanla yoğrulmuş topraktan hâsil olma (oluşan) çamura saplandı, kaldı.

Yavaş yavaş kendimi kaybediyorum.

Cellât, bıçağını kulağımdan saplayıp gözümünden çıkarmasına rağmen, hâlâ ölmediğimin farkına varmıştı. Bıçağını tekrar enseme getirdi.

Kemiği kesmeye, başımı vücudumdan ayırmaya çalışıyor. Artık bende his namına (hissetme, duygu adına) bir şey yok... Acı duymuyorum. Cellât, bıçağın ucunu şiddetle kastıkça bir şeyler oluyor.

Ortalık simsiyah...

Su simsiyah akıyor...

Yerler simsiyah...

Ve ben siyahlığa dalıyorum...

***

Ne kadar müddet 'ölü' kaldığımı bilmiyorum. Dudaklarımdan birşey geçiyor. Kendime gelir gibi oluyorum. Gözlerim açılıyor; suyu görüyorum. Şu halde ben ölmemişim; kalkmalıyım...

Zaten ölecek değildim ki... Buna bir an olsun inanmamıştım.

Kalkmalıyım...

Gayret!..

Başım bir milimetre bile oynamıyor. Vücudumu kıpırdatmanın imkânı yok. Takatsizim (hiç gücüm yok). Anladım ki, ensemden adamakıllı (iyice) kesilmişim; yine siyaha daldım...

Kimbilir ne kadar zaman sonra tekrar diriliyorum. Suyu yine görür gibiyim. Kulaklarıma sesler çarpıyor:

- Aman kıyma bana... Vallahi günahım yok!..
- Allah, Allah, Al...lah!..
- Ooof, yandım!...
- Kes keratayı!...
- Gebert domuzu!...

Demek ki, ensesinden kesileceklerin hâlâ arkası alınamamış. Demek ki, hâlâ adam kesilmesi devam ediyordu.

Yeni baştan korkmaya başladım:

-Ya, benim çabaladığımı gören olduysa?...

Öyle ya; cellatlardan biri görse, yeter. Hepsi birden:

- Ölmemiş, ölmemiş...

diye yeniden başıma üşüşecekler ve beni bu defa muhakkak parça parça doğramak suretiyle öldüreceklerdi.

Tekrar bayılacak gibi oluyorum... Izdırıp, fevkalade müthiştir (olağanüstü korkutucudur)... Dudaklarım suda olmasa, çoktan öleceğim... Bereket versin, suya... Kesilmek üzere bu subaşımı intihabda (seçmede) ne büyük isabet göstermişim...

Biraz su içtim. Hayat geliyor. Su beni diriltiyor.

İnsan sesleri hiç eksilmiyor:

- Yat kerata; hâlâ söyleniyor!
- Kopar kafasını domuzun!..
- Kıyma bana efe!..

Bu gürültüler arasında üstüme; pat küt diye bir şeyler yuvarlanıyor. Sanki bir dağın altında kalmıştım.

Yeniden karanlıklara dalıyorum...

***

Gözlerimi tekrar açtığım zaman, gece olmuştu. Üstümdeki yükün ne olduğunu anlamak için, yavaşça elimi dolaştırdım: Ceset yığımı!..

Üstüme ölüleri yığmışlardı.

El, ayak çekilmişti. Mezbahada çıt yoktu. Kimbilir kaç tane kesilmiş adamın cansız yattığı bu yerde, tam bir ölüm sükûtu (sessizliği) vardı.

Arıktaki su azalmıştı. Dudaklarım sudan çıktığı için, fenalaşmıştım. İçimde müthiş (korkunç, ürkütücü) bir yangın vardı.

Kimsenin görmeyeceğinden emin olduğum için, gövdemden ayrılan ve yalnız pek hafif surette (şekilde) kemiğe merbut (bağlı) bulunan başımı iki elimle tutarak, biraz sürüklenedim, suya yetiştim.

Kana kana su içtim. İçtikçe hayat buluyordum. Eğer bu mübarek olmasaydı, benim için tekrar hayata kavuşmak mümkün değildi.

Kâh (arada bir) ayılarak, kâh (arada bir) bayılarak, bu maktelde (cinayet mahallinde, öldürme yerinde) kaç gün kaldığımı bilmiyorum.

Bir gün ayık bir zamanımda:

- Diri var, diri.

diye bağırdıklarını işitir gibi oldum. Canım ağzıma gelip dayandı.

- Eyvahlar olsun...

dediğimi hatırlıyorum. Bu seslerden sonra kendimi toparlayarak, nefesimi kestim amma, neye yarar?.. İş işten geçmişti. Birkaç kişinin yanına sokulduklarını hissettim. Diri olup olmadığımı anlamak için, elleriyle beni yokluyorlardı.

Nabızlarımı tuttular ve diri olduğumu derhal anladılar.

Bu defa ölüm muhakkaktı. Heriflerin beni yeniden kesmelerini bekliyordum. Bu korku ile yine bayılmışım...

Sarsıntıdan ayıldığım vakit, sedye ile götürüldüğümü anladım. Beni Hükümet binasının avlusuna bıraktılar.

Artık, muttasıl (aralıksız şekilde, sürekli) ayılıp bayılıyor ve aklım başıma geldikçe içimden:

- Beni hastaneye götürünüz.

diyerek tekrar bayılıyordum. Fakat her ayılışımda, Hükümet binasının avlusunda olduğumu görüyordum. Sesim çıkmadığı için, derdimi anlatamıyordum.

Meğer beni maktelden (cinayet mahallinden, öldürme yerinden) kaldıranlar arasında, Demirci Mehmet Efe'nin Denizli'de vekil tayin ettiği adam da varmış. Sonradan öğrendiğime göre bu adam, 'kesilenlerin içinden biri dirildi' diye, Dinar'da bulunan Demirci Mehmet Efe'ye telgraf çekmiş. Mehmet Efe telgrafla:

- Ne bekletiyorsunuz; kopartın kafasını!...

derse, beni hemen oracıkta öldürüvermek için bekletiyorlarmış.

Bereket versin ki, bunlardan haberim yoktu. Şayet (eğer) o halde bilseydim, korkudan ölmem muhakkaktı.

Demirci Mehmet Efe'ye bu telgrafi çeken telgrafçı arkadaşlarım, dirilen ölünün ben olduğumu anlayınca, Efe'ye hep birden bir telgraf çekerek canımın bağışlanmasını rica etmişler. Efe de:

- Affettim; hastahaneye kaldırınız...

cevabımı vermiş. Neticede beni hastaneye kaldırdılar..

***

Hastahanede kırk beş gün yattım. Bir müddet de ayak tedavisine tâbi tutuldum. Kemik ve damarlarım kesilmişti. Sağ kolumu kaldıramıyordum. Bilâhare (daha sonra) iyileşince, yeniden memuriyete tayin edildim (tekrar memurluk görevime geri döndüm). Hamdolsun vazifemi ifa edebiliyorum (görevimi yerine getirebiliyorum).

Aradan bu kadar zaman geçtiği halde, yaraya hâlâ pamuk sarıyorum. Ensem, tâ gırtlak kemiğine kadar boştur. Bu boşluğu pamukla dolduruyorum. Sargı olmazsa, başımı dik tutamıyorum; başım, derhal önüme düşüyor. Hâlâ arasına acılar duyarım.

Ölürken, yalnız çocuklarımı ve refikamı (eşimi, hanımımı) düşündüm.

***

Beni kesen cellâdı şahsen tanıyor, fakat ismini bilmiyordum. Hastahanede yattığım sıralarda, yanbaşımdaki yatağa bir hasta getirdiler, uyuyordum; gürültüyle uyandım.

Hastanın önünden hademeler çekilince, yeni gelenin kim olduğunu öğrenmek istedim. Başımı bin müşkilâtla (çok büyük güçlkle) biraz çevirmeğe muvaffak olarak baktım; içimden yükselen;

- Allah...

feryâdını (çığlığını) güçlkle zapt edebildim (tutabildim).. Birdenbire bana müthiş bir isparmoz (titreyerek kasılma) geldi. Hararetim (ateşim) yeniden yükseldi. Doktorlar bu âni tahavvüle (birdenbire ortaya çıkan değişime) şaşır kalmışlardı?

Bu adam, yanbaşımda yatan bu hasta kimdi biliyor musunuz?

Beni, kıtır kıtır kesen cellât!..

Onu gördükçe, ödüm kopuyor, içimden:

- Can kurtaran yok mu?

diye bağırarak arzusu kabarıyordu.

Korkuyordum; derdimi kimseye söyleyemiyordum. Çok feci vaziyette (acı, kötü durumda) kalmıştım.

Zalimle (suçluyla) mazlum (suçsuz), kasapla koyun, cellâtle (katille) maktul (katl ettiği, kestiği) yanyana yatıyorduk. Muhakkak ki, ya çıldıracak veya yeniden fenalaşarak ölecektim.

Çok şükür ki, Allah bana acıdı. Geldiğinin dördüncü günü, herif yanıbaşımdeki yatakta can verdi.

O zaman, hiç korku hissetmeden koğuştaki hasta arkadaşlara bağırdım:

- Beni kesen cellât, işte bu zıbaran (geberip giden, ölen) hayduttur!.."

* *

*